

Erken Cumhuriyet Döneminden Günümüze Çocuk Edebiyatındaki Çevre Odaklı Kültürel Sözcüklerin Çevirisine Niceliksel Bir Yaklaşım*

Neslihan Kansu-Yetkiner¹, Derya Duman², Yasemin Yavuz³, Merve Avşaroglu⁴

ORCID ID: ¹0000-0002-8703-2069, ²0000-0002-1604-4951, ³0000-0003-1661-9468, ⁴0000-0002-6597-9091

^{1,2}*İzmir Ekonomi Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Mütercim-Tercümanlık Bölümü, Balçova/İzmir*

³*Ankara Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Biyoistatistik A.B.D., Sıhhiye/Ankara*

⁴*Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diller ve Kültürlerarası Çeviribilim A.B.D., Esenler/İstanbul*

¹*neslihan.yetkiner@ieu.edu.tr*, ²*derya.duman@ieu.edu.tr*, ³*genc@medicine.ankara.edu.tr*, ⁴*merveavsaroglu@gmail.com*

(Gönderilme tarihi 13 Mart 2018; kabul edilme tarihi 22 Temmuz 2018)

ÖZ: Betimleyici Çeviribilim temelli bu çalışmanın amacı, kültüre özgü bir öge olarak değerlendirilen çevre/doğa bilgisi içeren sözcüklerin kültürlerarası aktarımı sırasında geliştirilen çeviri yöntemlerinin dağılımlarını niceliksel verilerle tarihsel olarak belirlemek ve kültür öğelerinin çevrilmesi açısından çocuk edebiyatı kapsamında öncül bir yöntem haritası oluşturmaktır. Çalışmanın veri tabanını doğada serüven, insan-doğa mücadelesi, insan-hayvan dostluğu temalı, özgün dili İngilizce olan 10 çocuk klasiği ve bu eserlerin 1929-2013 yıllarında basılan 48 yeniden çevirisi oluşturmaktadır. Çalışmamızın bulguları, erken Cumhuriyet döneminde en fazla sözcüğü sözcüğüne çeviri yönteminin kullanıldığını; daha sonraki dönemlerde çeviri sürecine egemen olan yöntemlerin sırasıyla yerlileştirme, sözcüğü sözcüğüne çeviri ve yabancılaştırma olduğunu ortaya koymuştur. Sonuçlar, tarihsel süreçte ülkenin sosyo-kültürel ve politik koşullarıyla bağdaştırılarak incelenmiştir.

Anahtar sözcükler: çeviri çocuk edebiyatı, çeviri yöntemleri, çevre odaklı kültürel ögeler, yerlileştirme, yabancılaştırma

A Quantitative Approach to Methods Used in Translated Children's Literature during the Translation of Environment-based Cultural Words from the Early Republican Period to the Present

ABSTRACT: Based upon Descriptive Translation Studies, the primary purpose of this study is to define the diachronic distribution of translation methods

* Bu çalışma, TÜBİTAK 1001- Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Projeleri kapsamında 115K145 no.lu proje çerçevesinde desteklenmiştir.

formulated in the intercultural transfer of environment/nature information as a culture-bound element through quantitative data and to constitute a pioneering map of methods in terms of translation of cultural elements within the scope of children's literature. The database of the study is composed of 10 English children's literature classics with the themes of adventure in nature, human-nature struggle, human-animal friendship and their 48 retranslations published between 1929 and 2013. The findings of our study have revealed that literal translation was the most used translation method in the early Republican period and that the methods prevailing the translation process in the other periods were domestication, literal translation and foreignization, respectively.

Keywords: translated children's literature, translation strategies, cultural elements, domestication, foreignization

1 Giriş

Uygar toplumların önüne büyük bir sorun olarak çıkmış olan çevre meselesine ilişkin farkındalıkların çok küçük yaşlardan itibaren bireylere kazandırılması gerekliliği günümüzde tartışılmaz bir gerçektir. Çocuklar kültürel normları ve ideolojileri birçok farklı şekilde edinseler de edebiyat bu sosyalleşmenin ve kültür ediniminin önemli bir bileşenidir. Çünkü çocuklar anlatılarda ve imgelerde gördükleri davranışları modelleme eğilimindedirler. Bu bakış açısıyla, çocukların çevreye ilişkin olumlu tavır almaları ya da çevre hakkında bilgilerinin artırmaları için edebiyat en etkin araçlardan biridir. Çocuk edebiyatı diğer yazın metinlerinin aksine, öğretici bir kapsama sahiptir. Hunt'a (1994) göre, çocuk edebiyatının bir biçimde etkili ve eğitici olmaması olanaksızdır. Bu nedenle, çocuk edebiyatı yazarları sadece bir öyküleme yapmanın ötesinde kültürel değerlerin aktarımından da sorumludur. Benzer şekilde, çocuklara toplumsal ahlakın kazandırılmasında edebiyatın önemine değinen Baratz ve Hazeria (2012) edebiyatın çevre ve sürdürülebilirlik konularının öğretilmesinde çok önemli bir araç görevi gördüğünü ifade etmektedir. Çocuk kitaplarının sunabileceği psikolojik, duygusal, dilbilimsel ve edebi bileşenler sayesinde edebiyat çocukların çevre okuryazarlığı geliştirmelerinde altyapı niteliği taşıyabilir. Edebiyat, sosyal bir değer olarak çocuklara doğa-hayvan sevgisini ve doğayı koruma güdüsünü önde gelen değerler olarak sunarken aynı zamanda bilginin yayılmasına da hizmet eder.

1980'lerden itibaren gerçekleşen Çeviribilim'deki paradigma değişimi, alanı kuralcı araştırma yöntemlerinden uzaklaştırarak betimleyici ve çözümleyici bakış açısıyla kültürel süreçlere yöneltmiştir. Sosyo-kültürel tutum ve ideolojik söylemler ile çok farklı güç odaklarının çalışma kapsamına sokulmasıyla Çeviribilim günümüzde halen dokunulmamış bakir konular barındıran disiplinlerarası bir kimliğe bürünmüştür. Bu yaklaşımlardan birisi de çok az sayıdaki çalışmanın yer bulduğu ekoeleştiri (ecocriticism) ve

Çeviribilim'in kesişme noktasıdır (bkz. Hostova, 2016; Cronin, 2015; Valero Garcés, 2011). Cronin (2017) daha ziyade edebiyat ve Çeviribilim ilişkisini vurgulayan ekoeleştiri-çeviri ekseninden çıkarak ekoçeviriye, yani insan eliyle çevre değişimini sorgulayan çeviriye ilişkin tüm düşünce ve uygulama biçimleri olarak çok daha geniş bir perspektifte yorumladığı ekoloji ve çeviri kesişmesine yönelmiştir. Belli bir kültür içinde bulunan çevreye ilişkin temel kavramları edinme, çevre kaygısı taşıma, çevresel sorunları çözmek için gereken becerileri kazanma, çevrenin geliştirilmesine ve iyileştirilmesine yönelik farkındalık kazanma gibi edinçleri barındıran çevre okuryazarlığının (Roth,1992) çeviri yoluyla kültürlerarası aktarımına odaklanan geniş ölçekli bir projenin parçası olan bu çalışma, Cronin'in ekoçeviri kavramı içinde yer alabilecek düzlemde, belli bir kültür içinde bulunan çevreye ilişkin temel kavramların edinilmesi bağlamında çevre odaklı sözcüklerin kaynak dilden erek dile aktarılmasına yoğunlaşmıştır. Çevreye ilişkin bilgi, tutum ve davranışları bir bütün olarak ele alan ortak zemin edebiyat olduğu ve çevre odaklı bilgi yükünün aktarımı edebiyat içinde çocuklar açısından işlevsellik kazandığı için çalışmamız çocuk edebiyatı üzerine odaklanmıştır.

Çevre ve kültür arasındaki bağlantıya vurgu yaparak doğa öğretisini aşılaman, tüm dünyadaki farklı sesleri içinde barındıran ve sınırları sürekli genişleyen çevre odaklı çocuk edebiyatı hiç şüphesiz ki "çeviri edebiyatı" da kapsar. Bu kapsam, çeviri yoluyla kültürlerarası aktarımda sadece yerel ve küresel olarak çevre bilincinin oluşturulması bakımından değil, "öteki" ye ilişkin bir bilgi donanımının edinilmesi bakımından da önemlidir. Çeviri çocuk edebiyatı çocukların yanı başında olmayan ya da gerçekleşmeyen doğal varlık ve olguları, örneğin tropik yağmur ormanları, Kuzey Alaska tundraları, morina balığı, deniz çileği veya ekmek ağacı gibi çocuğun deneyimleriyle doğrudan örtüşmeyen gerçeklikleri sunmak suretiyle bilgi yükünün arttırılmasına yardımcı olur. Çevirmeni ve çeviri eylemini, çevre bilinci edinmenin ve çevreye yönelik tutum ve eylem oluşturmanın tam ortasına koyan bu çalışma, aslında salt çevre sözcüklerinin aktarımından öte, farklı çevre kültürlerini tanıtmaya ve aktarmaya bilinç düzeyini ortaya koymayı, şimdiye kadar oluşmuş yerleşik söylem düzenine betimleyici ve çözümleyici bir bakış açısı getirmeyi amaçlamaktadır.

Coğrafi şekiller, iklim, hayvan çeşitliliği, bitki örtüsü vb. çevre odaklı öğelerin birçok çeviribilimci tarafından kültürün alt bileşenleri olarak kabul edilmesine karşın, bu tür ekolojik öğelerin kültürlerarası aktarımı tek başına henüz hiç ele alınmamıştır; dolayısıyla ihmal edilmiş bir kültür alt kategorisini oluşturmaktadır. Diğer deyişle, çevreye ilişkin başka bir kültürdeki kavramları, varlıkları ve olguları öğrenmek ve çevre bilinci edinmek gibi edinçlerin çeviri yoluyla kültürlerarası aktarımı, çevre söyleminin taşınması ve doğru mesajların iletilmesi açısından bakir bir

Çalışma alanını oluşturmaktadır. Öte yandan, çevirmen için ocuk edebiyatı kapsamında kaynak kltre ait yabancı ögeleri yerlileştirerek erek dile aktarmak veya bunları yabancı ögeler olarak koruyup erek dil okurunda bir farkındalık yaratmak temel eviri davranışları olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak eviri yöntemleri ile ilgili düzenli örüntüler makro düzeyde kültür politikaları ile yakından ilişkili olup çevirmenin kişisel kararlarından ziyade o dönemin sosyo-politik ve kültürel dinamiklerini yansıtılmaktadır.

Bu çerçeveden hareketle, bu alışma Betimleyici eviribilim çerçevesinde doğada serüven, insan-doğa mücadelesi, insan-hayvan dostluğu temalı, özgün dili İngilizce olan 10 ocuk klasiğinin 1929-2013 yıllarında basılan 48 yeniden çevirisinde evre bilgisinin kültürlerarası aktarımlarındaki eviri yöntemlerinin dağılımlarını incelemeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda (i) evresel/ekolojik bilgi yükünün aktarımında kullanılan eviri yöntemleri belirlenecek, ii) Artsüremli bir bakış açısıyla, bir kültürel alt alan olarak evre odaklı ögelerin evirisindeki yöntem tercihleri 1929-1960, 1961-1980, 1981-2013 dönemleri temelinde incelenecek ve ocuk edebiyatı bağlamında kültürel aktarımlara yönelik bir eviri yöntemleri haritası çıkarılacaktır. Söz konusu zaman dilimlerinin belirlenmesine ilişkin ereve 4.3'te ayrıntılı olarak verilmiştir.

Çevresel/ekolojik bilgi yükünün aktarımını eviri edebi eserler kapsamında kültürel bir boyut olarak değerlendiren bu betimleyici çalışmanın bundan sonraki bölümlerinde eviribilim'de kltre özgü ögeler çerçevesinde evre konusu ele alınacaktır. Ardından, Türkiye'de eviri ocuk edebiyatının gelişimi ve ocuk edebiyatı bağlamında eviri yöntemleri irdelenecektir. Veri tabanı ve yöntemin açıklanmasından sonra zmleneler kısmında eviri yöntemlerinin genel dağılımı, anlam kategorilerine göre dağılımı ve dönemsel dağılımı üzerinde durulacaktır. Çalışmamız, tartışma ve sonuç bölümüyle sona erecektir.

1.1 Çeviribilim'de Kltre özgü ögeler ve Bir Alt Kategori Olarak evre

20. yüzyılın ikinci yarısında dilbilim odaklı bakış açısından uzaklaşan eviribilim; insan, toplum, kültür ve ideoloji bileşenlerini çalışma alanına dâhil etmiştir. Doksanların başında, Bassnett ve Lefevere'in (1990) nclğindeki "kültür dönemeci" yaklaşımı, eviri ediminin sadece dilbilgisel aktarım bakımından değil, ideoloji, kültür, güç odaklarının denetimi (patronaj) gibi kavramları barındıran kültür odaklı kuramlar bakımından da ele alınması gerektiğinin altını çizmektedir. Lefevere'e (1992) göre, eviri yalnızca bir başka dünyaya açılan bir pencere değil, daha ziyade yabancı etkisinin yerli kltrn içine işlediği, hatta zorlayıp tahrip ettiği, çoğunlukla kendiliğinden açılan bir kanaldır. Goodenough'ın (1964, s.36) daha kapsayıcı bir bakış açısıyla tanımladığı Őekliyle kültür, "maddesel bir olgu olmayıp, nesnelere,

kişileri, davranış ve duyguları içermez. Kültür daha ziyade sayılan bu kavramların bir teşekkülüdür. İnsanların zihnindeki, algılama ve koşullarla başa çıkma modellerindeki şeylerin biçimlenişidir” (Çeviri yazarlara aittir.).

Özellikle yazınsal metinlerde kültür odaklı öğelerin belirlenmesi ve çevirisi önemli ve tartışmalı bir çalışma alanını oluşturmaktadır. Aixela'ya (1996, s.58) göre, “kültüre özgü sözcükler, kaynak dilde işlevi ve yan anlamları metinsel olarak önem taşıyan öğelerin erek metne aktarımı sırasında, bu öğelerin erek kültür okuru için bir karşılığı olmadığında veya erek kültürde farklı bir metinlerarasılık özelliğinin olması durumunda sorun çıktığı zaman anlaşılır” (Çeviri yazarlara aittir.). Daha çok bir çeviri sorunu veya çevrilemezlikle bağdaştırılan bu kültüre özgü öğelerden dolayı çevirinin yapılması çoğu kez imkânsız ya da zor görünmektedir; çünkü söz konusu öğelerin altında yatan anlamlar daima özel bir kültürel bağlamla sıkı sıkıya bağlantılandırılmıştır (Baker, 1992). Söz konusu öğeler için çeviri yazınında *realia*, kültüre özgü öğeler ve kültüre bağlı öğeler gibi birçok ifade bulunmaktadır. Sadece materyal kültürün nesnelere değil aynı zamanda özel bir kültürle ilgili olan kavramları da belirtmek için *realia* kavramını ortaya atan Vlahov ve Florin (1969, Florin 1993'ten) bu kavramın içerisindeki unsurları coğrafi öğeler (belirli bir yere özgü coğrafi oluşumlar, insan yapımı coğrafi nesnelere, bitki örtüsü ve hayvan toplulukları), etnografik öğeler (yiyecek ve içecek, kıyafet, mekânlar, mobilya, taşıtlar, meslekler ve araç-gereçler), sanat ve kültür öğeleri (müzik ve dans, müzik enstrümanları, bayramlar/festivaller, oyunlar ve ritüeller), etnik öğeler (insanların isimleri ve lakaplar/takma adlar), sosyo-politik öğeler (idari-bölgesel birimler, makamlar ve temsilcilikler, rütbelere ve askerî öğeler) şeklinde sıralamaktadır.

Benzer şekilde, kültürü yaşam tarzı olarak tanımlayan Newmark (1988), kültürel sözcükleri belirli bir dili ifade aracı olarak kullanan bir topluma özgü olan kültürün dışavurumları olarak ifade etmektedir. Bundan dolayı Newmark, her bir dil grubunun kendine özgü kültürel özellikleri olduğunu kabul etmekte ve kültürel kelimeleri ekoloji (bitki örtüsü, hayvan toplulukları, tepeler, rüzgârlar, ovalar), materyal kültür, sosyal kültür, organizasyonlar, gelenek ve görenekler, aktiviteler, kavramlar ve son olarak jestler ve alışkanlıklar başlıkları altında sınıflandırmaktadır.

Görüldüğü üzere, çeşitli araştırmacılar tarafından çevre ve çevreyle ilişkili konu başlıkları kültüre özgü kavramlar bağlamında hedef dilde doğrudan bir karşılığı olmayan bir kültür alt kategorisi olarak değerlendirilmektedir. O halde, çevre odaklı bilgi yükünün aktarımı da diğer kültür öğelerinin aktarımında olduğu gibi ele alınması gereken bir olgudur. Üstelik diğer kültür öğelerinden farklı olarak çevre odaklı kültürel öğelerin aktarımı hem ekosisteme yönelik bilgi yükünü hem de çevre bilincine bağlı bir tutum söylemini içinde barındırır.

1.2 *Türkiye’de Çeviri Çocuk Edebiyatı ve Çocuk Edebiyatı Bağlamında Çeviri Yöntemleri*

19. yüzyıla kadar, Türk çocuk edebiyatı Karagöz oyunları, Nasrettin Hoca fıkraları ve Keloğlan masalları gibi ürünlerle sözlü gelenek şeklinde var olmuştur. Tanzimat Döneminde Şinasi’nin La Fontaine’den yaptığı fabl çevirileri, Doktor Rüştü’nün Nuhbetü’l-Etfâl adlı kitabının sonuna eklediği çocuk hikâyeleri ve fabl çevirileri ve son olarak Yusuf Kamil Paşa’nın Fenelon’dan çevirdiği Telemak adlı roman çocuk edebiyatına büyük ivme kazandırmıştır (Çıkla, 2005). Ayrıca, bu dönemde Daniel Defoe’nun Robinson Crusoe ve Jonathan Swift’in Gulliver adlı romanları, çevirisi yapılan ilk eserler olmuştur. Türk çocuk edebiyatındaki boşluk, yabancı eserlerin çevirileri yapılarak doldurulmaya başlandıktan sonra, telif eserlerin sayısında da artış söz konusudur. Ahmet Mithat Efendi’nin Hâce-i Evvel (1870) ve Kıssadan Hisse (1871), Recaizade Mahmut Ekrem’in Tefekkür (1886), Muallim Naci’nin Ömer’in Çocukluğu (1890) adlı kitapları ile Tefik Fikret’in Şermin (1914), Ziya Gökalp’in Kızıl Elma (1915), Ali Ekrem Bolayır’ın Şiir Demeti (1923) adlı eserleri, bu gruba dâhildir (Çıkla, 2005). Tanzimat Dönemi ile birlikte ilk yayınlanan çocuk dergisi Mümeyyiz (1869) olmuş, çocuklara yönelik haftalık ya da aylık olarak gazete, mecmua, ceride, risale adları altında yayınlar yapılmaya başlanmıştır (Güran Yiğitbaşı, 2014).

Erken Cumhuriyet döneminde çocuk edebiyatı açısından meydana gelen en önemli gelişme 1940’lı yıllarda klasiklerin devlet imkânları aracılığıyla yoğun olarak çevrilmesidir. Hasan Âli Yücel’in Milli Eğitim Bakanlığı yaptığı bu yıllarda Batı klasikleri ile birlikte pek çok çocuk edebiyatı kitapları da Türkçeye çevrilmiştir. Bu dönemde kurulan Tercüme Bürosu, “Batı kültürünün başyapıtlarını Türkçeye kazandırarak kültürel açılım yaratmaya çalışmıştır” (Neydim, 2003, s.91). Bu gelişmeye, Çocuk Esirgeme Kurumu’nun yine aynı yıllarda çoğu çeviri olmak üzere pek çok çocuk kitabı bastırması eşlik etmiştir.

1945 sonrası çok partili döneme geçişle birlikte sosyal konuları da kapsayacak biçimde değişiklikler görülmeye başlanmıştır. Bu bağlamda Türk çocuk edebiyatına eserler kazandıran yazarlar arasında Talip Apaydın, Mehmet Seyda, Gülten Dayıoğlu, Aziz Nesin ve Rıfat Ilgaz gösterilebilir. Bu süreçte, yayınevleri de giderek artan şekilde çocukları edebiyat ürünleriyle buluşturma isteği göstermişlerdir. Örneğin, Doğan Kardeş yayınları, başta dünya çocuk klasikleri olmak üzere pek çok eserin çevirisini yüksek kaliteli kitaplara dönüştürmüştür (Tuncer, 1995).

1960-1980 yıllarında 68 öğrenci hareketinin de etkisiyle eleştirel politik duruş edebiyat eleştirisine bir zemin oluşturmuş ve edebiyatta siyasi ve sosyal içerikli yaklaşımların geliştirilmesinin önünü açmıştır. “İyi kitap” kavramın sorunsallaştırıldığı bu dönemde, çocuk edebiyatı daha büyük bir ciddiyetle ele alınmaya başlanmış ve çocuk edebiyatı ile eşitlik, özgürlük, estetik gibi

kavramlar birlikte anılır olmuştur (Neydim, 2000, s.68). 1970’li yıllar, hem telif hem çeviri eserler açısından, çocuk edebiyatı ürünlerinde sol düşüncenin öne çıktığı yıllar olarak görülebilir (Neydim, 2000). Bu süreçte yaşanan bir diğer önemli gelişme de 1979 yılına aittir. 1979 yılı, Uluslararası Çocuk Yılı olarak kabul edildiği için, özellikle bu yılda çocuk kitapları basımında hem nicelik hem de nitelik açısından çok büyük bir atılım gerçekleşmiştir (Tuncer, 1995). 1970’li yıllarda daha fazla telif eser üretme yoluyla Türk çocuk edebiyatını güçlendirme çabaları yine de istenilen hedefe ulaşamadığından, çeviri eserler önemini korumaya devam etmiştir (Neydim, 2000).

1960-1980 yılları arasında genel olarak masalları ve fablları en çok çevrilen yazarlar içerisinde Grimm Kardeşler, Andersen ve La Fontaine yer alırken, roman türünde en çok çevirisi yapılan yazar yine Jules Verne olmuştur (Çıkla, 2005, s.98). Önemli Türk edebiyatçılarının eserlerine yer veren Milliyet Çocuk Dergisi, Tercüman Çocuk ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan İleri Yavrutürk adlı dergiler, dönemin öne çıkan çocuk dergileri arasındadır (Güran Yiğitbaşı, 2014).

1980 sonrası dönemde, çocuk, edebiyatın bir hedef kitlesi olarak daha görünür hale gelmiş ve çocuk edebiyatı ürünleri hem siyasi hem de dinî kaygılarla yayınlanmaya devam etmiştir (Neydim, 2000). 1980 sonrası dönemde devlet denetimi olmaksızın farklı özel yayınevleri çocuk kitapları basmayı sürdürmüştür. Çeviri çocuk edebiyatı açısından en belirgin gelişme, Milli Eğitim Bakanlığı’nın 2004 ve 2005 tarihlerinde bir genelge ile tanıttığı, sırasıyla orta ve ilköğretim için hazırlanan ve bir kısmı Batı klasiklerinden oluşan 100 Temel Eser listelerinin yayınlanması olmuştur. Bu listedeki kitapların Bakanlık tarafından öğrencilere okutulmak üzere tavsiye edilmesinin ardından, klasikler yeniden çeviri yoluyla çok çeşitli yayınevlerinin basımlarıyla çocuklara sunulmuştur. Batı çocuk edebiyatı klasiklerinde İslami öğelerin öne çıkarılarak ve yerlileştirme yapılarak çevrilmesi çocuk edebiyatı çevirileri konusunda belki de cumhuriyet tarihinde ilk kez büyük bir tartışma yaratmıştır (Neydim, 2006; Daldeniz, 2010; Birkan Baydan, 2010; Kansu-Yetkiner, 2014).

Genel özellikleri açısından bakıldığında, çocuk edebiyatı, birçok bakımdan yetişkin edebiyatından farklılık göstermektedir (Shavit, 1986; Puurtinen, 1998; Frank, 2007). Öncelikle bir çocuk kitabının eğitici ve eğlendirici olması, kabul gören normlara uygunluk göstermesi ve hem aileye hem de çocuğa cazip gelmesi beklenmektedir. İkinci olarak, başlık, olay örgüsü, metinde sunulan norm ve değerler, resimler, kültürler ve diller arası aktarım açısından katı kurallar söz konusudur. Öte yandan, farklı çalışmalar (Klingberg, 1986; Puurtinen, 1998) çeviri çocuk edebiyatında yetişkin edebiyatına kıyasla çevirmene daha fazla özgürlük tanındığını yerlileştirme ve yabancılaştırma ekseninde ifade etmektedir. Erek kültürün ve dilin normlarına

uyum sağlama yerlileştirme yöntemini ve bunun alt yöntemlerini beraberinde getirirken, bunlara direnç gösterme ve kaynak kültür normlarında direktme yabancılaştırma yöntemine yönelimi işaret etmektedir. Yerlileştirme yöntemine eğilim, erek metni kaynak kültürün yabancı, “öteki” ögelerinin istilasından korumakta, ancak diğer taraftan erek okur için aşına, bildik ögelerin kullanılmasıyla özgün metindeki önemli özelliklerin değiştirilmesine veya ayıklanmasına yol açmaktadır. Bu durumda çocuk okur yeni bilgiyi öğrenemeyecek, ötekiyi tanıyamayacaktır.

Çocuk edebiyatındaki özellikli okur yani okurun bir çocuk olması, ayrıca bu edebiyat türünde yetişkin edebiyatından farklı olarak akıcılık ve okunabilirlik gibi ögelerin aranması, çevirmenin hem özgürlük alanını hem de sorumluluğunu arttırmaktadır. Benzer şekilde, Frank'e (2007) göre, çocuk edebiyatı çevirilerinde kaynak metin, erek okurun anlama ve deneyim düzeyine göre uyarılma eğilimi ve kaynak metnin kültürel ortamını erek dil okuruna doğru yaklaştırma çabası söz konusudur. Çocuk edebiyatındaki önemli ögelerden sayılan akıcılık ve okunabilirlik hem metin dilinin zorluk/basitlik düzeyi ile hem de anlaşılabilirlik ile yakından ilişkilidir. Çevirmeni erek metinde okunabilirliği ve akıcılığı oluşturmaya koşullayan bu sınırlayıcı çerçevede çevirmen kararları erek okurun bilgi düzeyi, dil yetkinliği, kültürlerarası yakınlık gibi bir dizi erek dil odaklı yöntemler işığında şekillenmektedir.

Sonuç olarak, çocuk edebiyatı çevirileri sürecinde var olan dilbilimsel, biçimsel ve değer yargıları temelli sınırlamalar, çevirmeni başka kültürdeki çocuk okur için metni ulaşılabilir kılmaya zorlamaktadır. Bu noktada çevirmen, kültürlerarası uzlaşı veya direnç yaratılması, kültürel benzerliklerin veya farklılıkların öncelenmesi temelinde yerlileştirme veya yabancılaştırmayı bir yöntem olarak belirlerken metin, yazar, okur, kaynak ve erek kültürün hepsini kapsayan bir sorumluluğun altına girmektedir.

2 Veri Tabanı

Betimleyici Çeviribilim çerçevesindeki bu çalışmanın veri tabanını, özgün dili İngilizce olan 10 çocuk klasiği ve bu klasiklerin 1929-2013 yıllarında yayınlanan 48 Türkçeye yeniden çevirisi oluşturmaktadır. Bu klasiklerin seçiminde, çalışmada çevre odaklı bilgi yükünün kültürlerarası aktarımına odaklanıldığı için, veri tabanına dâhil edilen kitapların vahşi doğada macera, hayvan-doğa sevgisi ve insan-doğa mücadelesi gibi izleklere sahip olmasına, çevirilerin intihal olmamasına, tarihi ve çevirmeni belli olarak muteber yayınevlerinden çıkmasına özen gösterilmiştir. Veri tabanı içinde yer alan bazı kitaplar özgün olarak yetişkin edebiyatı için yazılmış olsa da günümüzde çocuk edebiyatı klasikleri içindedir. Oluşturulan veri tabanı aşağıdaki gibidir. Diğer ayrıntılar Kaynakça bölümünde verilmiştir.

Tablo 1. Çeviri Yöntemleri Çözümlemesinde Yer Alan Kitaplar

Veri tabanını oluşturan çeviri kitaplar	1929-1960	1961-1980	1981-2013	Toplam
<i>The Call of the Wild</i> (<i>Vahşetin Çağrısı</i>)	1 (1935)	1 (1968) 1 (1978)	1 (1984) 1 (1996) 1 (2009)	6
<i>Black Beauty</i> (<i>Siyah İnci</i>)	-	1 (1965) 1 (1973)	1 (1997) 1 (2005)	4
<i>The Coral Island</i> (<i>Mercan adası</i>)	1 (1943)	1 (1967) 1 (1980)	1 (1999) 1 (2007)	5
<i>The Secret Garden</i> (<i>Gizli Bahçe</i>)	1 (1944)	1 (1969) 1 (1978)	1 (1991) 1 (2011)	5
<i>The Jungle Book</i> (<i>Orman Çocuğu</i>)	1 (1936) 1 (1954)	1 (1965) 1 (1973)	1 (1995) 1 (2009)	6
<i>Captains Courageous</i> (<i>Korkusuz Kaptanlar</i>)	-	1 (1964) 1 (1976)	1 (1997) 1 (2009)	4
<i>Treasure Island</i> (<i>Define Adası</i>)	1 (1939) 1 (1956)	1 (1961) 1 (1970)	1 (1983) 1 (2008)	6
<i>The Lord of the Flies</i> (<i>Sineklerin Tanrısı</i>)	-	1 (1969) 1 (1979)	1 (1994)	3
<i>The Wind in The Willows</i> (<i>Söğütlikte Rüzgâr</i>)	-	1 (1972)	1 (1986) 1 (2011)	3
<i>The Red Pony</i> (<i>Al Midilli</i>)	1 (1953)	1 (1964) 1 (1976)	1 (1983) 1 (1995) 1 (2003)	6
TOPLAM	8	19	21	48

3 Yöntem

3.1 Çözümleme Öncesi Ön Çalışmalar

Veri tabanında yer alan 58 kitap *ABBYY FineReader®* programında taranarak dijital formata çevrilmiş, tüm çözümlenmeler dijital kopyalar üzerinden yapılmıştır.

Çeşitli kaynaklar ve veri tabanında yer alan kitaplar taranarak çevre odaklı bilgi yükü aktarımına yönelik olarak sekiz anlam kategorisi belirlenmiş ve bunlara ilişkin içerik aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır:

- **Fauna:** Hayvan alt türleri ve hayvan uzuvları.
- **Flora:** Bitki, sebze ve meyvelerin yanı sıra, yeşillik ve bitki örtüsü barındıran tüm alanlar. *Yeryüzü Şekilleri:* Fizikî bir haritada

görölebilecek yeryüzü Şekilleri (dağ, tepe, deniz, nehir), haritada yer almayan doğal yeryüzü Őekli oluşumları (uçurum, fiyort, yalıyar, bayır, mağara, kayalık, sahil, kıyı), insan eliyle veya hayvanlar tarafından oluşturulmuş yeryüzü Şekilleri (bent, set, gölet, baraj gölü).

- **Yer Adları:** Özel ve cins isim yer adları (kasaba, köy, Őehir).
- **Hayvan Yaşam Alanı:** Hayvanların yuva olarak yaşadığı yerler (yuva, in, kovuk çiftlik, delik).
- **İklim ve Hava Koşulları:** Yağış çeşitleri (kırağı, çığ, don, dolu, kar, yağmur), hava olayları (rüzgâr, esinti, fırtına) ve rüzgâr çeşitleri (meltem, poyraz, karayel) bu kategori içindedir.
- **Doğal Oluşum:** Doğada var olan somut maddeler (kum, taş, çakıl, su, toprak, odun vb.), gökyüzü ve gök cisimleri (ay, güneş, yıldız, gökyüzü, dünya, gezegenler), doğada oluşan olgular (ışık, anaför, kabarcık, yakamoz, yumurta, koza, ağ gibi hayvanların yaptığı oluşumlar).
- **Doğal Afet:** Kasırğa, çığ, deprem, heyelan, sel, su taşkını vb.

Költüre özgü sözcüklerin çeviri yöntemlerine ilişkin bir şablon oluşturmak üzere alanyazın ve oluşturulan veri tabanındaki örnekler taranmış, sözcüğü sözcüğüne çeviri yerlileştirme ve yabancılaştırma ekseninde yoğunlaşan çalışmaların olduğu tespit edilmiştir. Çalışmamız üç temel çeviri yöntemi ekseninde şekillenmiştir. Bunlar: kaynak dilden erek dile aktarımda hiçbir çevirmen müdahalesinin bulunmadığı sözcüğü sözcüğüne çeviri yöntemi, erek költürün norm ve değerlerine uyum sağlama temelli olarak sözcükleri erek költürde yerlileştirme yöntemi ve kaynak költürün norm ve geleneklerine sadık kalarak kaynak költüre özgü öğeleri erek metinde tutma şeklinde tanımlanan yabancılaştırma yöntemidir. Venuti'nin (1995) yabancılaştırma ve yerlileştirme stratejileri ekseninde, Newmark (1988: 103), ve Axiele'in (1996: 60-65) strateji sınıflamalarından adapte edilerek költüre özgü terimlerin çevirisine yönelik olarak veri tabanımızdaki örnekleri değerlendirmek üzere yerlileştirme ve yabancılaştırma alt başlıkları için aşağıdaki sınıflandırma ve alt kategoriler oluşturulmuştur.

Tablo 2. Yerleştirme ve Yabancılaştırma Yöntemi Alt Stratejileri

Yerleştirme	Yabancılaştırma
Eşanlamlılık (Synonym)	Metin Dışı Açıklama (Extratextual Gloss)
Sınırlı Evrenselleştirme (Limited Universalism)	Metin İçi Açıklama (Intratextual Gloss)
Tam Evrenselleştirme (Absolute Universalism)	Yazımsal Uyarlama (Ortographic Adaptation /Transcription)
Açıklama (Paraphrase)	Tekrar (Repetition)
Uyarlama (Adaptation)	Yapısal Ödünçleme (Calque)
Silme (Omission)	İkili-Üçlü Strateji (Couplets, Triplets)
Belirtikleştirme (Explicitation)	Ödünçleme (Loan Words)
Anlam Çözümlemesi (Componential Analysis)	

Yerleştirme ve yabancılaştırma yöntemlerinin sınıflamasında yer alan alt stratejilerin tanımları veri tabanından alınan örnekler eşliğinde aşağıda verilmiştir.

Yerleştirme Alt Stratejileri:

- **Eşanlamlılık:** Aynı varlık ya da kavramı karşılayan farklı sözcüklere eş anlamlı sözcükler adı verilir. Çalışmamızda bir sözcüğün sözlükteki birinci anlamı veriliyorsa sözcüğü sözcüğüne çeviri, ancak beşinci ya da altıncı karşılığı veriliyorsa eş anlamlı olarak kabul edilmiştir.
- **Sınırlı Evrenselleştirme:** Çevirmen, sözcüğü sözcüğüne çeviri yerine yine kaynak dilde var olan, ama erek dil okurunun daha aşina olduğu bir karşılığı seçmektedir. Örneğin tropik meyvelerden çevrilmesi gereken sözcük “papaya” ise bunu daha fazla bilinen “mango” sözcüğü ile karşılamaktadır.
- **Tam Evrenselleştirme:** Bir sözcüğü bir kapsayıcı terim kullanarak çevirme. “Meşe ağacı” yerine “ağaç”, “hamsi” yerine “balık” karşılığını kullanmak gibi.
- **Açıklama:** Metin içindeki erek okura yabancı bir kavramı metne yedirerek (yabancı bir kavram olduğunu hissettirmeden) açıklama yapma veya açıklama yaparak çevirme. Örneğin *jackfruit* için “tadı ananasla mango arası kocaman kabak irisi bir meyve”, *lagoon* için “kıyı gölü”.

- **Uyarlama:** Kaynak dildeki kültür odaklı bir sözcüğün erek dildeki karşılığının verilerek çevrilmesi. Örneğın, *conch* veya *shell* sözcüklerinin “şeytan minaresi” olarak evrilmesi.
- **Silme:** Kaynak metindeki kültürel ögelerin erek dilde evrilmemesi.
- **Belirtikleştirme:** Kaynak metinde yer almayan sözcüklerin erek kltrde metnin daha iyi anlaşılması için eklenmesi: *It/that/this* gibi sözcüklerin yerine isim konması. “We killed the pigs, we ate them all.” ifadesinin “Domuzları öldürdük ve domuzların hepsini yedik.” şeklinde çevrilmesi gibi.
- **Anlam zmlemesi:** Bir sözcüğün sözcüğü sözcüğüne karşılığı şeklinde değil de benzer anlama sahip bir sözcük olarak çevrilmesi. Örneğın: *Trunk*’ın ağaç gövdesi yerine kütük olarak evrilmesi. “Yanlış eviri” gibi gözüken durumlar aslında anlam zmlemesi dâhilinde değerlendirilebilir. Örneğın, *weed*, “yosun” olarak evrilmişken “*weed*”in anlam evrenine bakınca, uzak bir karşılık olsa da bir bitki türü olan “yosun” olarak çevrilmesi olasıdır.

Yabancılaştırma Alt Stratejileri:

- **Metin Dışı Açıklama:** evirmenin notu, kitap sonu ek bilgiler, dipnotlarla yapılan açıklamalar.
- **Metin İçi Açıklama:** Bir sözcüğü metin içinde, ama yabancı bir öge olduğunun altını çizerek açıklama. Örneğın: Amerikalılar için klasik bir pazar günü etkinliği olan mangal partisi.
- **Yazımsal Uyarlama:** Sözcüğün çevrilmeden erek dil normlarına uyarak aktarılması. Örneğın: *Cleveland*: Klivlend, *Pacific*: Pasifik şeklinde çevrilmiştir.
- **Tekrar:** Kaynak dildeki sözcüğün hiçbir değişiklik yapılmadan aynen aktarılması. Örneğın: *Seattle*, “Seattle” şeklinde çevrilebilir.
- **Yapısal dnleme:** Kaynak dildeki sözcüğün sözcüğü sözcüğüne yapısal aktarımla çevrilmesi. Örneğın: *creeping plants*: sürüngen bitkiler. Türkçede böyle bir kullanım yoktur. Bu nedenle bu kullanım Türkçede garip bir ad öbeğinin oluşmasına yol açmakta ve Türkçede olmayan bir sözcük oluşurmaktadır.
- **İkili l Strateji:** Bir sorunu çözmek için birden fazla stratejiyi bir arada kullanmak. Örneğın, *Granite rock*: Granit iri taş (yazımsal uyarlama+açımlama) için hem *granite* sözcüğü Türkçeleştirilmiş hem de *rock* sözcüğünün açıklaması yapılmıştır.
- **Ödünçleme:** Erek dilde eviri olarak yabancı kökenli sözcükleri kullanmak. Örneğın, *Beach*: plaj.

Çevre odaklı sözcüklerin çeviri yöntemlerinin çözümlenmelerinde 48 kitabı incelemek üzere sistematik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu örnekleme yöntemi kitabın toplam sayfa sayısına göre belirlenen ve belirli aralıklarla seçilen; dolayısıyla bir kitabın başından, ortasından ve sonundan sistematik olarak sayfa seçmeye olanak tanıyan bir yöntemdir. Bu yöntemle özgün kitaplardan 10'ar sayfalık bölümler belirlenerek bu sayfalar göz önüne alınarak çözümlenmeler yapılmıştır.

Çalışma yöntemi olarak öncelikle, belirlenen anlam kategorileri temelinde çevre odaklı bir içerik çözümlenmesi gerçekleştirilmiştir. Buna göre, daha önceden sistematik örnekleme yöntemi dâhilinde belirlenen 10'ar sayfalık bölümlerde yer alan ve 8 anlam kategorisi içinde yer alan sözcükler, dijital formattaki kaynak metinlerde her biri ayrı bir anlam kategorisini temsil eden farklı renklere boyanmış ve sonuçlar *Excel* dosyasına aktarılmıştır. Ardından, farklı renklerle kaynak metinde belirlenen (Örneğin; flora kategorisindeki sözcükler yeşile, faunadakiler kırmızıya boyanmıştır.) sözcüklerin karşılıkları erek metinde taranmış, bunların çevirisinde hangi yöntemin kullanıldığı oluşturulan yerleştirme ve yabancılaştırma şablonları çerçevesinde saptanmıştır.

Yöntemin belirlenmesinin ardından, çözümlenmelere geçmeden önce, *Vahşetin Çağrısı* kitabından 10 sayfalık bir bölüm seçilerek üç çözümlenmeden belirlenen yönteme göre verilen sayfalardaki çeviri odaklı sözcüklere ilişkin çeviri yöntemlerini incelemeleri istenerek bir pilot çalışma yapılmıştır. Bu pilot çalışma sonucunda, üç çözümlenecinin aynı 10 sayfa için İngilizce ve Türkçe metin üzerindeki çalışma sonuçları arasındaki uyum, sınıf içi korelasyon yöntemiyle hesaplanmış (ICC-Intraclass correlation coefficient) ve çözümleneciler arası uyum anlamlı çıkmıştır (ICC=0,999, $p<0,001$). Bu uyum hesaplamasının ardından kitaplar çözümleneciler arasında bölüştürülerek hepsi üstte belirtilen yöntem temelinde taranmıştır.

4 Çevre Odaklı Sözcüklerin Çeviri Yöntemleri Çözümlenmeleri ve Bulgular

Bu aşamada sözcüğü sözcüğüne çeviri, yerleştirme ve yabancılaştırma yöntemlerini kullanmak suretiyle 48 kitapta 10'ar sayfalık bölümler içinde taranan çevre konulu anlam kategorileri dâhilindeki sözcüklerin çevrilmesine ilişkin, çeviri yöntemlerinin genel dağılımı, çeviri yöntemlerinin oluşturulan anlam kategorilerine göre dağılımı, çeviri yöntemlerinin 1929-1960, 1961-1980, 1981-2013 dönemlerinde olmak üzere; artsürekli seyri, istatistiksel hesaplamalarla değerlendirilmiştir.

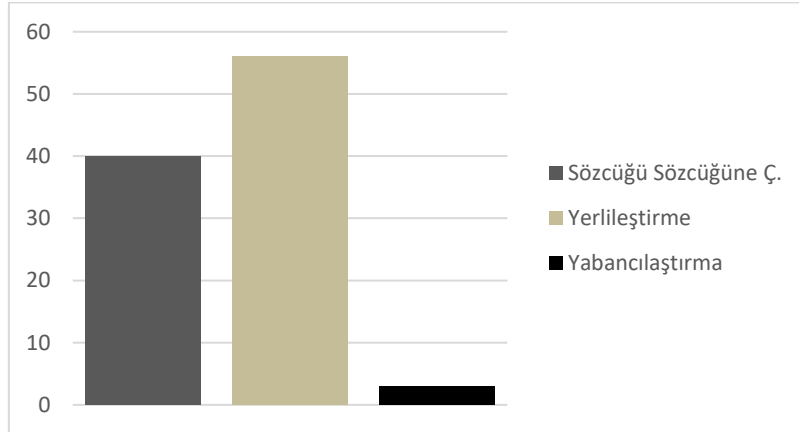
4.1 Çeviri Yöntemlerinin Genel Dağılımı

Tablo 3'ten de görüleceği üzere, incelenen 48 kitabın her birinden sistematik örnekleme yöntemiyle seçilen 10 sayfada çevre konulu ortalama 223 ± 74 sözcüğe rastlanmıştır. Sözcüklerin hangi yöntemlerle çevrildikleri incelendiğinde sözcüğü sözcüğüne çevrilen sözcük ortalaması 91.8 ± 60.5 , yerleştirilen sözcük ortalaması 124.4 ± 54.4 ve yabancılaştırılan sözcük ortalamasının 6.8 ± 7.6 olduğu görülmektedir (bkz. Tablo 3). Sözcüklerin ortalama $\%57.6 \pm 22$ ile en fazla yerleştirme yapılarak çevrildiği, bunu ortalama $\%39.1 \pm 20.7$ ile sözcüğü sözcüğüne çevirinin ve $\%3.3 \pm 4.2$ ile yabancılaştırma yapılarak çevirinin izlediği görülmektedir (bkz. Tablo 3, Grafik 1).

Tablo 3. 48 Kitabın 10'ar Sayfasında Çevre ile İlgili Toplam, Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri Yapılmış, Yerleştirilmiş ve Yabancılaştırılmış Sözcük Sayıları ve Yüzde Dağılımlara İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Yöntemler	Ortalama Sözcük Sayıları		Yüzde Dağılımları (%)	
	Ortalama \pm SS	Ortanca (Min-Maks)	Ortalama \pm SS	Ortanca (Min-Maks)
Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri	91.8 ± 60.5	84.5 (4-199)	39.1 ± 20.7	40.7 (2.9-73.2)
Yerleştirme	124.4 ± 54.4	117 (36-278)	57.6 ± 22	57.2 (25-97.1)
Yabancılaştırma	6.8 ± 7.6	5 (0-36)	3.3 ± 4.2	2.5 (0-22.1)
Toplam	223 ± 74	222 (98-408)	-	-

SS: Standart Sapma

Grafik 1 Çeviri Yöntemlerinin Dağılım Yüzdeleri

4.2 Oluşturulan Anlam Kategorilerinde Çeviri Yöntemlerinin Dağılımı

48 kitabın 10'ar sayfasındaki çevre ile ilgili sözcükler anlam kategorilerine göre sınıflandırıldığında en sık Fauna kategorisindeki sözcüklere rastlanırken bunu Doğal Oluşum, Flora, Yeryüzü Şekilleri, Yer Adları, Hava/İklim Koşulları, Hayvan Yaşam Alanları ve Afet kategorileri izlemiştir (bkz. Tablo 4).

Tablo 4. 48 Kitabın 10'ar Sayfasında Çevre ile İlgili Sözcük Sayılarının Anlam Kategorilerine Göre Dağılımına İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Anlam Kategorileri	Sözcük Sayısı	
	Ortalama \pm SS	Ortanca (Min-Maks)
Fauna	88.4 \pm 73.4	90.5 (7-264)
Flora	36.9 \pm 21.8	40 (8-99)
Yeryüzü Şekilleri	27.1 \pm 17.4	23.5 (3-71)
Yer Adları	13.4 \pm 9.9	10 (1-43)
Hayvan Yaşam Alanları	7.6 \pm 8.8	5.5 (0-30)
Hava/İklim Koşulları	9.5 \pm 5	11 (0-17)
Doğal Oluşum	39.5 \pm 19.5	36 (7-79)
Afet	0.58 \pm 1.1	0 (0-3)
Toplam	223 \pm 74	222 (98-408)

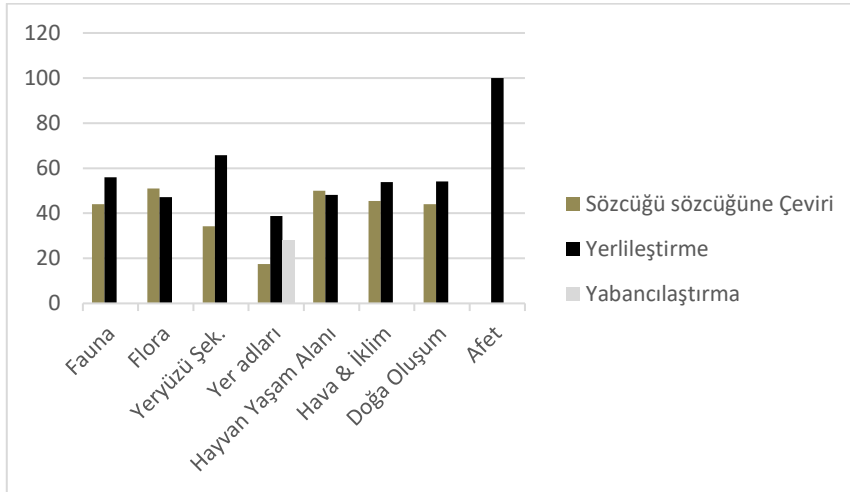
SS: Standart Sapma

Oluşturulan anlam kategorilerindeki sözcüklerin sözcüğü sözcüğüne çeviri, yerleştirme ve yabancılaştırma yöntemlerine göre çevrilme yüzdelerine ilişkin tanımlayıcı istatistikler Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5. 48 Kitabın 10'ar Sayfasında Çevre ile İlgili Sözcük Sayılarının Anlam Kategorilerine Göre Dağılımına İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Anlam Kategorileri	Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri (%)		Yerleştirme (%)		Yabancılaştırma (%)	
	Ort \pm SS	Ortanca (Min-Maks)	Ort \pm SS	Ortanca (Min-Maks)	Ort \pm SS	Ortanca (Min-Maks)
Fauna	42.2 \pm 21.2	43.9 (0-76.2)	57 \pm 21.6	56 (19.1-100)	0.78 \pm 1.5	0 (0-4.8)
Flora	43.6 \pm 24.3	50.9 (0-87.5)	54.2 \pm 23.6	47.2 (12.5-100)	2.3 \pm 4.5	0 (0-20)
Yeryüzü Şekilleri	31.9 \pm 21.6	34.3 (0-70)	66.4 \pm 22.9	65.7 (29.2-100)	1.6 \pm 3	0 (0-9.7)

	Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri (%)		Yerleştirme (%)		Yabancılaştırma (%)	
Yer Adları	20.5±20.2	17.4 (0-85.7)	45.6±32.4	38.8 (0-100)	33.9±32.5	28.2 (0-100)
Hayvan Yaşam Alanları	49.9±31.5	50 (0-100)	46.7±31.3	48.2 (0-100)	3.3±18.3	0 (0-100)
Hava/İklim Koşulları	41.7±25.5	45.5 (0-100)	58.1±28.5	53.9 (0-100)	0.2±1.3	0 (0-8.3)
Doğal Oluşum	41.9±23.6	44 (3.3-77.3)	57.6±23.9	54.1 (22.7-96.7)	0.5±1.5	0 (0-5.1)
Afet	19.4±38.8	0 (0-100)	80.6±38.8	100 (0-100)	0.5±1.5	0 (0-0)

Grafik 2. Çevre Alt Kategorilerinin Çevirilerinde Yöntem Ortancalarının Dağılımı

Grafik 2'den de görüleceği gibi, Fauna, Flora, Hayvan/Yaşam Alanları, Hava/İklim Koşulları ve Doğal oluşum kategorilerinde çok benzer olarak sözcüklerin yaklaşık yarısının (%47,2-%56) yerleştirme yöntemi ile geri kalanların ise sözcüğü sözcüğüne çeviri yapılarak çevrildiği gözlenmektedir. Afet kategorisine ait sözcüklerin hemen hemen tamamı Yerleştirme yapılarak çevrilirken, Yeryüzü şekilleri kategorisindekilerin de %65,7'si yerleştirme, geri kalanı sözcüğü sözcüğüne çeviri yöntemi ile çevrilmiştir. En farklı örneğe Yer Adları kategorisinde rastlanmakta olup %38,8'i

Yerleştirme, %17,4'ü Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri ve %28,2'si Yabancılaştırma yöntemi ile çevrilmiştir.

4.3 Çeviri Yöntemlerinin Dönemsel Dağılımı

Artsüremli ve erek dil odaklı bir bakış açısıyla, yaşanan politik süreçlerin politik izdüşümlerini çeviri ürünlerinde takip edebilmek ve oluşan çeviri ürünlerdeki özellikleri ülkenin sosyo-politik dokusuyla bağdaştırabilmek için bu çalışma kapsamında üç temel tarihsel dönem (1929-1960, 1961-1980, 1981-2013) ele alınmıştır. Cumhuriyet tarihi boyunca çeviri davranışları ülkedeki ideolojik yapılanma ve politik gündemle yakından ilişkili olmuştur. Erken Cumhuriyet döneminde harf devrimiyle (1928) ivme kazanan, Tercüme Bürosu'nun kurulması (1940-1967) ile bir kültür repertuarı oluşturma aracı haline gelen çeviri hareketleri, çok partili döneme geçişin, 1960, 1971 ve 1980 askerî darbelerinin, 2002 sonrası AKP hükümeti ile gelen muhafazakâr dinamiklerin yaşandığı süreçte değişen siyasi dengelerin çeviri süreçleri açısından etkili olduğu farklı tarihsel çalışmalarla ele alınmıştır (Tahir-Gürçağlar, 2008; Oktar ve Kansu-Yetkiner, 2012; Arslan, 2016). Bu dönemlerdeki sosyo-politik ve kültürel atmosfere ilişkin saptamalarda bulunmak çeviri yöntemlerinin tarihsel seyrini yorumlamak açısından yerinde olacaktır.

Bu amaçla, 48 kitabın 10'ar sayfasında sözcüğü sözcüğüne çevrilen, yerleştirilerek ve yabancılaştırılarak çevrilen doğa ile ilgili toplam sözcük sayılarının dönemlere göre dağılımı ele alınmış ve dönemler arası yöntem kullanım farkının istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı hesaplanmıştır (Tamamlayıcı istatistikler için bkz. Tablo 6).

1929-1960 yılları arasında çevrilmiş 8, 1961-1980 yılları arasında çevrilmiş 19 ve 1981-2013 yılları arasında çevrilmiş 21 kitabın 10'ar sayfası incelendiğinde sözcüğü sözcüğüne çevrilen, Yerleştirilen ve Yabancılaştırılan kitap başına düşen doğa ile ilgili sözcük ortalamalarının oldukça benzer olduğu görülmektedir (bkz. Tablo 6).

Sözcüğü sözcüğüne çevrilen sözcük ortalaması 1929-1960 yılları arasında ortalama $94,5 \pm 61,1$, 1961-1980 yılları arasında $90,1 \pm 53,6$ ve 1981-2013 yılları arasında $91,6 \pm 68,7$ 'dir. Yerleştirilen sözcük ortalaması 1929-1960 yılları arasında ortalama $102,1 \pm 50,4$, 1961-1980 yılları arasında $119,6 \pm 55,5$ ve 1981-2013 yılları arasında $137,3 \pm 53,9$ 'dur. Yabancılaştırılan sözcük ortalaması 1929-1960 yılları arasında ortalama $6,3 \pm 4,3$, 1961-1980 yılları arasında $8,2 \pm 10,4$ ve 1981-2013 yılları arasında $5,7 \pm 5,4$ 'tür.

Tablo 6. 48 Kitabın 10'ar Sayfasında sözcüğü sözcüğüne, Yerlileştirilerek ve Yabancılaştırılarak Çevrilen Doğa ile İlgili Toplam Sözcük Sayılarının Dönemlere Göre Dağılımlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Dönemler	n	Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri		Yerlileştirme		Yabancılaştırma	
		Ort±SS	Ortanca (Min-Maks)	Ort±SS	Ortanca (Min-Maks)	Ort±SS	Ortanca (Min-Maks)
1929-1960	8	94.5±61.1	78 (16-199)	102.1±50.4	98.5 (36-189)	6.4±4.3	5.5 (1-14)
1961-1980	19	90.8±53.6	87 (6-195)	119.6±55.5	117 (53-278)	8.3±10.4	5 (0-36)
1981-2013	21	91.6±68.6	87 (4-195)	137.3±53.9	125 (57-239)	5.7±5.4	5 (0-21)

Ort: Ortalama, SS: Standart Sapma

Çeviri yöntemleri arasındaki farkın dönemsel olarak anlamlı olup olmadığı Kruskal Wallis Varyans Analizi ile hesaplanmıştır (bkz. Tablo 7).

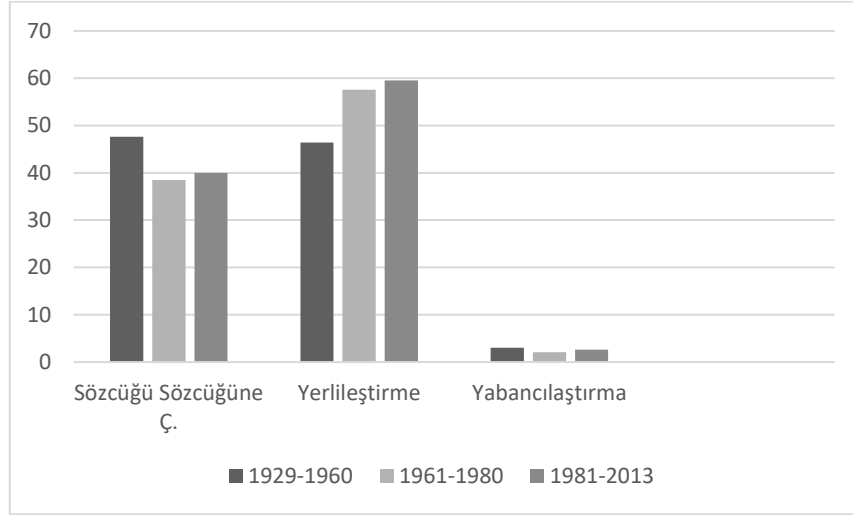
Tablo 7. 48 Kitabın 10'ar Sayfasında Doğa ile İlgili Sözcüklerin Dönemlere Göre Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri, Yerlileştirme ve Yabancılaştırma Yapılarak Çevrilme Yüzdeleri

Dönemler	n	Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri (%)		Yerlileştirme (%)		Yabancılaştırma (%)	
		Ort±SS	Ortanca (Min-Maks)	Ort±SS	Ortanca (Min-Maks)	Ort±SS	Ortanca (Min-Maks)
1929-1960	8	45.9±19.6	47.6 (7.6-73.2)	50.8±19.8	46.4 (25-89.6)	3.3±2.1	3 (0.6-6.4)
1961-1980	19	39.8±18.9	38.5 (6.1-68.7)	55.8±20.2	57.6 (29.2-92.9)	4.4±6.1	2.1 (0-22.1)
1981-2013	21	35.8±22.9	40 (2.9-67)	61.7±24.3	59.5 (29.9-97.1)	2.4±2.1	2.6 (0-7.5)
p*		>0.05		>0.05		>0.05	

*Kruskal Wallis Varyans Analizi

1929-1960 yılları arasında yazılan kitaplarda sözcüklerin %47,6'sının sözcüğü sözcüğüne çevri yoluyla çevrildiği, bu oranın 1961-1980 yılları arasındaki kitaplarda %38,5 ve 1981-2013 arası kitaplarda %40 olduğu görülmüştür. 1929-1960, 1961-1980 ve 1981-2013 yılları arasında yazılan kitaplarda sözcüklerin yerlileştirme yoluyla çevrilme oranları sırasıyla %46,4, %57,6 ve %59,5 iken yabancılaştırma yoluyla çevrilme oranları %3, %2,1 ve %2,6'dır. 1960 sonrası yapılan çevirilerde Yerlileştirme yoluyla çeviri

oranları artmış, Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri ve Yabancılaştırma yoluyla çeviri oranları düşmüş olsa da fark her üç yöntem için de önemli düzeyde bulunmamıştır ($p>0,05$).

Grafik 3. Çeviri Yöntemlerinin Dönemsel Dağılımı

5 Sonuç ve Tartışma

Bu çalışma geniş bir bütüncü kapsamında, niceliksel verilerle, ölçülebilir ve takip edilebilir parametrelerle çeviribilim çalışmalarının yapılabileceğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, çeviribilim açısından yeni bir çalışma sahasına işaret ederek ekoçeviri, ekoeleştirme ve çeviribilim alanlarını birleştirmesi ve Türkiye’de çevre duyarlılığının kültürlerarası aktarımını irdelemesi açısından bir ilktir. Çeviribilim, çevre ve ekoloji etkileşimine dair gelecekteki çalışmalara ışık tutacak, çevre konusunda “sorumlu çevirmen davranışı” sergilenmesini sağlayacak bir farkındalık yaratmaktadır. Diğer taraftan, kültürel tarihin merkezinde yer alan çeviri toplumsal, ekonomik, ideolojik ve kültürel paradigmalardaki değişiklikleri etkileyen ve bunlardan etkilenen bir olgudur. Bu nedenle niceliksel bulguların belirlenen dönem içindeki sosyo-ekonomik ve ideolojik dinamiklerle bağdaştırılması, çözümleyici bakış açısı yönünden çeviri davranışlarının nedenlerini saptamak için gereklidir. Bu bakımdan, hem niceliksel verilerin hem de toplumsal olayların artsüremli olarak değerlendirilmesi açısından çalışmamız önemli bir örnek teşkil etmektedir. Bu noktadan hareketle, çeviri eserlerin ülkemizdeki kültür yaşamına politik,

ekonomik ve ideolojik açıdan etkilerini göz önüne alarak bulgularımıza tarihsel bağlamda bir açıklama getirmek yerinde olacaktır.

Artsüremli ve erek dil odaklı bir bakış açısına sahip olan çalışmamızda yaşanan tarihsel süreçlerin izdüşümlerini eviri metinler ve eviri kararları üzerinde takip edebilmek ve oluşan eviri ürünlerdeki özellikleri ülkenin sosyo-politik dokusuyla bağdaştırabilmek için üç temel tarihsel dönem (1929-1960, 1961-1980, 1981-2013) ele alınmıştır. Bu dönemlerdeki sosyo-politik ve kültürel atmosfere ilişkin saptamalarda bulunmak eviri yöntemlerinin tarihsel seyrini yorumlamak açısından önem arz etmektedir.

Yöntemlere ilişkin genel dağılıma bakacak olursak, bulgularımıza göre, eviri yöntemlerinin dönemsel farklılıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Çeviri yöntemleri arasında yerlileştirmenin egemen olduğu, ardından sırasıyla sözcüğü sözcüğüne eviri ve yabancılaştırma yönteminin geldiği görülmektedir. Ancak, yöntemlerin kendi başına tarihsel seyrine baktığımızda, eviri yöntemlerine ilişkin tutumun tarihsel olaylar ile koşutluk gösterdiği görülmektedir.

Harf devriminin ardından modern Türk alfabesine geçiş, hem yeni alfabeyle özgün eserlerin yazılmasını hem de Osmanlıca yazılmış veya Osmanlıcaya çevrilmiş eserlerin dil içi çevirilerle ağdaş Türkçeye kazandırılmasını gerektirmiştir. Erken Cumhuriyet döneminde Mustafa Kemal Atatürk'ün laiklik, Türk milliyetçiliği ve Batı odaklı bir modernizm ile yoğrulan resm devlet ideolojisi, Avrupa odaklı Batı uygarlığının evrensel değerlerini benimsemiştir. Erken Cumhuriyet dönemi içinde Tercüme Bürosu'nun kurulmasında Türk halkındaki batılılaşma için gereken altyapı eksiklikleri gidermeye yardımcı olacak yeni düşünce biçimlerinin ithalini meşulaştıran bir söylem benimsemiştir (Tahir-Grağlar, 2008). Bir diğer deyişle, eğitimin ve ağdaşlaşma sürecinin ülke kalkınmasındaki öneminin bilicinde olarak geçen cumhuriyet, gereksinim duyulan ideolojik ve kültürel zemini yaratmak için çeviriye başvurmuş, bu süreci denetimli ve cumhuriyet felsefesine uygun sürdürebilmek için zamanın Milli Eğitim Bakanı Hasan li Yücel nderliğinde Tercüme Bürosu'nu kurmuştur. Batıyı mümkün olduğunca derinden özümsemek için bu dönemdeki eviri yönteminin, ithal edilecek malzemenin hiçbirini göz ardı etmeyecek şekilde olabildiğince sadık, kolay okunabilir ve anlaşılabilir bir Türkçe ile özgün metnin sanatsal, düşünsel ve estetik özelliklerini koruyarak eviri yapmak şeklinde belirlendiği görülmektedir (Aksoy, 2001). Bu dönemde görülen sözcüğü sözcüğüne eviri yani "teki"yi doğrudan alma ve özümleme çabası Tercüme Bürosu etrafında vrelenen söylemi doğrular niteliktedir. Nitekim Türkiye tarihi boyunca en yoğun sözcüğü sözcüğüne eviri ve en az yerlileştirme yöntemi kullanımı bu dönemde gözlemlenmiştir. Yabancılaştırma stratejilerinin her üç dönemde de diğer iki yöntemin çok gerisinde kaldığı görülmektedir. Ancak yine 1929-1960 döneminde tekabül eden erken Cumhuriyet döneminde en fazla

yabancılaşma yönteminin kullanılmasında Tercüme Bürosu'nun üstünde durduğu yabancı özel isimlerin hiç değişikliğe uğratılmadan aynen yazılması normunun (Tahir-Gürçağlar, 2008) kullanılmasının da etkisinin büyük olduğu söylenebilir.

1960 sonrası dönemde sağ ve sol cephesinden oluşan politik kutuplaşma, 12 Mart 1971 ihtilalini beraberinde getirmiş, ortaya çıkan durum entelektüel bilgiyi devletin denetiminde ithal etmekten uzaklaştırmış ve farklı politik çevrelere ve gruplara yönelik talepler ortaya çıkmıştır. Şöyle ki, Tercüme Bürosu'nun 1966'da kapanmasının ardından kristalleşen politik tercihlere yanıt vermek üzere özel yayınevleri kendi amaç ve hedeflerine hizmet eden kitaplar çevirtmiş veya yayınlamıştır (Tahir-Gürçağlar, 2008). 12 Mart 1971 darbesini takiben, yurt genelinde sürekli hale gelen ve yaygınlaşan sağ-sol kavgası, partiler arası bitmek bilmeyen anlaşmazlıklar ve toplum içerisinde yeniden oluşan ciddi bir siyasi kutuplaşma, on yıl sonra 12 Eylül 1980'de bir başka askerî darbeye yol açmıştır. 1961-1980 döneminde belirleyici olan Tercüme Bürosu'nun kapatılmasıyla birlikte oluşan politik kristalleşmeye hizmet eden karışık taleptir. Peş peşe gelen ihtilallerle gelişen içe kapanma yoğun yerlileştirme sürecini de beraberinde getirmiş, Cumhuriyet değerlerinin ön gördüğü Batıyı tanıma ve anlama anlayışı sağ ve sol gruplar için yörtünge değiştirmiştir. Bu nedenle, üç askerî darbeyi barındıran 1961-1980 döneminde sırasıyla yerlileştirme, sözcüğü sözcüğüne çeviri ve yabancılaştırma yöntemlerinin benimsendiği görülmektedir.

İncelediğimiz son döneme geldiğimizde, 1982 Anayasası'nın kabulü ile Atatürkçülük devletin ve bütün siyasi partilerin uyması gereken bir ideoloji olarak yer almış, Türkiye'nin yeni eğitim politikası Türk milli değerlerine ve kültürüne uygun olarak Atatürkçülük ile İslam'ı sentezleyen milliyetçi bir anlayış çerçevesine sokulmuştur (Kaplan, 2011). 1981-2013 dönemi içinde Cumhuriyet tarihi kapsamında yerlileştirmenin en fazla oranda kullanımı da ülkedeki sosyo-politik olaylarla ve ülkenin değişen paradigmasıyla doğrudan ilintilidir. Ülkede son yıllarda belirginleşen muhafazakâr İslami söylemin yansımaları özellikle 100 Temel Eser kapsamında Türkçeye çevrilen dünya çocuk klasikleriyle gözlemlenmiştir. Ülkedeki sosyo-politik olaylara paralel olarak çeviride süreç ve ürün açısından bir denetimsizlik, dolayısıyla bir çeşitlilik döneminin yaşandığını söyleyebileceğimiz bu süreçte, telif gerektirmeyen eserler farklı yayınevleri tarafından çoğu kez İslami değerlerle bezenmiş bir yerlileştirme hareketi ile tekrar tekrar basılmış veya yeniden yazılmıştır (Kansu-Yetkiner, 2014; Daldeniz, 2010). Bu gelişmelere ve diğer araştırma bulgularına koşut olarak, bizim çalışmamızda da yerlileştirme stratejisine yönelik artan bir eğilim gözlenmiştir. Ele alınan diğer dönemlere kıyasla, en çok yerlileştirme stratejisi son dönemde gerçekleşmiştir.

Sonuç olarak, çalışmamız ulusal edebiyat dizgesi içinde yer alan eviri ocuk edebiyatı dizgesinin oluşturulması sürecine artsüremli bir bakış açısıyla yaklaşarak eviri stratejilerine odaklanmıştır. Szcg szcgne eviri, yerlileştirme ve yabancılaştırma ekseninde ele alınan bulgular, çevirinin çoklu değişkenleri içinde barındıran sosyo-politik ve kültürel bir eylem olduğunu ortaya koymaktadır (Tahir-Gürçağlar, 2003; Venuti, 1998). Bulgularımız, ocuk yazını içinde giderek daha çok yerlileşmeye yer veren bir eviri eğilimi olduğunu ortaya koymuştur. ocuk yazını evirilerinin kültürlerarası bir edinim eşiği olduğu gerçeği, özellikle yabancı eserlerin seçimi ve çevirisinde, eviri yöntemlerinin belirlenmesinde dikkate alınması gereken önemli bir konudur. Erken Cumhuriyet dönemi haricinde, ocuk edebiyatı çevirilerinde egemen olan yerlileştirme yönteminin kullanılması, Türkiye'deki eviri ocuk edebiyatı içinde genel eğilimlere (Shavit, 1986; Klinberg, 1986; Puurtinen, 1993) uygun bir seyrin gözlemlendiğini ortaya koymaktadır. 10 İngilizce zgn kitap ve bunların 48 yeniden çevirisinden oluşan geniş bir veri tabanı içinde yapılan bu kapsamlı çalışmada, giderek yerlileştirme yöntemine dönüşen bir eviri anlayışı ocuk okurun "farklı", "teki" olan çevreye ilişkin kültürel unsurlara ulaşamamasına, farklı kültürlerin evre/doğa ve ekosisteme ait tutum ve davranışları renememesine yol açmaktadır. Yerlileştirme, hem bilgi aktarım yükünü hafifletmekte hem de evre ve doğaya ilişkin kaynak kltrn söyleminde bir sapmaya neden olarak kültürlerarası etkileşimi engelleyebilmektedir. Yabancı ayrıntıların yok edilmesi, erek metinde bir akıcılık yaratma hedefiyle sıra dışı ögelerin sıradanlaştırılması, bunların bilindik ögelerle anlatılması şeklinde karşımıza çıkan yerlileştirme stratejileri, ocuk okuru yabancı ögeleri anlamaktan ve renmekten mahrum etmekte, kültürlerarası aktarımı anlatının aktarımı düzeyinde bırakarak bilgi yükünün ve çevreye yönelik ahlaki tutum ve davranışların taşınmasını engellemektedir.

Hiç şüphe yok ki, evre odaklı sözcüklerle yapılan bu içerik zmlemesi, sınırlı bir veri tabanı ve ocuk edebiyatı dizgesi kapsamında gerçekleşmiş, niceliksel veri odaklı bir çalışmadır. Niceliksel verilerin sosyo-politik ve kültürel olaylarla bağdaştırılması daha geniş kapsamlı ve derinlemesine çözümlemeler gerektirmektedir. Bu nedenle, araştırma sonuçlarını tüm edebiyat dizgesini göz önüne alarak genellemek okuru yanlış yönlendirebilir. Farklı kültür bileşenleri düşünülerek daha geniş btnce çerçevesinde farklı dillerdeki çeviriler de eklenerek yeni bir araştırma deseni oluşturulabilir. Ayrıca, belirli kültür ögeleri veya tabu sayılan konular çerçevesinde yetişkin edebiyatı odaklı bir btnce ile kültürlerarası aktarımları sosyo-politik süreçle bağlantılandırarak incelemek de bu çalışmanın açtığı kapılardan birisi olabilir.

Kaynaklar

- Aixela, J. F. (1996). Culture-specific items in translation. R. Alvarez ve C. Africa Vidal (haz.), *Translation, power, subversion* (s. 52-78). Frankfurt: Multilingual Matters.
- Aksoy, B. (2001). Translation as rewriting: the concept and its implications on the emergence of a national literature. *Translation Journal*, 5(3). Erişim adresi <http://accurapid.com/journal/16prof.htm>.
- Arslan, D. U. (2016). *Translation, obscenity and censorship in Turkey: Avni İnel as a translator and patron of popular erotic literature* (Yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Bassnett, S. & Lefevere, A. (1990). *Translation, history and culture*. London: Printer Publishers.
- Baker, M. (1992). *In other words*. London: Routledge.
- Baratz, L. & Hazeria, H. A. (2012). Children's literature as an important tool for education of sustainability and the environment. *International Electronic Journal of Environmental Education*, 2 (1), 31-36.
- Birkan Baydan, E. (2010). *Ideology Unveiled Islamist Retranslations of the Western Classics*, Saarbrücken: Lambert Academic Publishing.
- Cronin, M. (2015). The moveable feast: translation, ecology and food, *The Translator*, 21(3), 244-256.
- Cronin, M. (2017). *Ecotranslation: translation and ecology in the age of Anthropocene*. Abingdon and New York: Routledge.
- Çıkla, S. (2005). Tanzimattan günümüze çocuk edebiyatı ve bazı öneriler. *Hece Dergisi Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı*, 104/105, 89-107.
- Daldeniz, E. (2010). Islamic publishing houses in transformation: the role of translation. *Translation Studies*, 3 (2), 216-230.
- Florin, S. (1993). Realia in translation. P. Zlateva (haz.), *Translation as social action. Russian and Bulgarian perspectives* (s. 122-128). London: Routledge.
- Frank, H. T. (2007). *Cultural encounters in translated children's literature: images of Australia in French translation*. Manchester: St. Jerome Publishing.
- Goodenough, W. H. (1964). Cultural anthropology and linguistics. D. Hymes (haz.), *Language in culture and society. A reader in linguistics and anthropology* (s. 36-39). New York: Harper & Row.
- Güran Yiğitbaşı, K. (2014). Türkiye'de çocuk dergiciliği: TRT Çocuk Dergisi örneği. *İğdir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5, 37-56.
- Hostova, I. (2016). Of ecosystems and Translations: some ways of translating non-traditional texts. *World Literature Studies*, 8, 74-85.
- Hunt, P. (1994). *An introduction to children's literature*. Oxford: Oxford University Press.
- Kansu-Yetkiner, N. (2014). Words apart, worlds apart: peritexts from Islamized translations of world classics in children's literature. *Children's Literature in Education An International Quarterly*, 45 (4), 340-353.
- Kaplan, İ. (2011). *Türkiye'de milli eğitim ideolojisi*. İstanbul: İletişim.
- Klingberg, G. (1986). *Children's fiction in the hands of the translator*. Malmö: Liber/Gleerup.

- Lefevere, A. (1992). *Translation, rewriting, and the manipulation of literary fame*. London/New York: Routledge.
- Newmark, P. (1988). *Textbook of translation*. Oxford: Pergamon.
- Neydim, N. (2000). *80 sonrası paradigma değişimi açısından eviri ocuk edebiyatı* (Doktora tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Neydim, N. (2003). Türkiye’de eviri ocuk edebiyatının gelişimi ve bu gelişimde Fransız dili ve aydınlanmasının etkisi. *eviribilim ve Uygulamaları Dergisi*, 13, 79-93.
- Neydim, N. (2006). Masumiyetini tamamen kaybeden seçki: 100 Temel Eser. *Radikal*. Erişim adresi: <http://www.radikal.com.tr/yorum/masumiyetini-tamamen-kaybeden-secki-100-temel-eser-790253/>
- Oktar, L. & Kansu-Yetkiner, N. (2012). Different times, different themes in Lady Chatterley’s Lover: a diachronic critical discourse analysis of translator’s prefaces. *Neohelicon, Acta Comparationis Litterarum Universarum*, 39 (2), 337-364.
- Puurtinen, T. (1993). Perspectives on the Translation of Children’s Literature. içinde S. Tirkkonen ve J. Lafflings. *Recent Trends in Enprical Translation Research*.(s. 25-38). Joensuu: University of Joensuu.
- Puurtinen, T. (1998). Syntax, readability and ideology in children’s literature. *Meta*, 43 (4), 1-9.
- Roth, C. E. (1992). Environmental Literacy: Its Roots, Evolution and Directions in the 1990s. ERIC. Erişim adresi: <https://eric.ed.gov/?id=ED348235>
- Shavit, Z. (1986). *Poetics of children’s literature*. Athens/London: University of Georgia Press.
- Tahir-Gürağlar, ř. (2003). The translation Bureau revisited:translation as symbol. İçinde M. Calzada-Perez (Ed.), *Apropos of ideology* (s. 113-129). Manchester: St. Jerome.
- Tahir-Gürağlar, ř. (2008). *The politics and poetics of translation in Turkey, 1923-1960*. Amsterdam/New York: Rodopi.
- Tuncer, N. (1995). Children’s literature in Turkey. *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 9 (3), 268-269.
- Valero Garcés, C. (2011). Ecocriticism and translation. *Odissea*, 12, 257-272.
- Venuti, L. (1995). *The translator’s invisibility: A history of translation*. London/New York: Routledge.
- Venuti, l. (1998). *The scandals of translation: Toward ethnics of difference*. London: Routledge.

Çalışmaya Konu Olan Kaynaklar

- Ballantyne,R.M.(1858). *The coral island*. Erişim adresi <http://pinkmonkey.com/dl/library1/digi453.pdf>.
- Ballantyne, R. M. (1943). *Mercan adası* (N. Ataç, ev.). İstanbul: Kanaat.
- Ballantyne, R. M. (1967). *Mercan adası* (M. D. Özbay, ev.). İstanbul: Zühal.
- Ballantyne, R. M. (1980). *Mercan adası* (G. Suveren, ev.). Altın.
- Ballantyne, R. M. (1999). *Mercan adası* (M. Cagnino, ev.). İstanbul: Boyut.
- Ballantyne, R. M. (2007). *Mercan adası* (D. Işık, Tashih). İstanbul: Birleşik Tomurcuk.

- Golding, W. (1954). *The lord of the flies*. Erişim adresi <http://www.pdfdrive.net/home-page-title-page-lord-of-the-flies-global-village-e220394.html>.
- Golding, W. (1969). *İşte bizim dünya* (Ö. Süsoy, Çev.). Habora.
- Golding, W. (1979). *Sineklerin tanrısı* (M. Urgan, Çev.). Milliyet.
- Golding, W. (1994). *Çocuk adası* (Ö. Savuran, Çev.). İstanbul: Ya-Pa.
- Grahame, K. (1908). *The wind in the willows*. Erişim tarihi <http://pinkmonkey.com/dl/library1/wind.pdf>.
- Grahame, K. (1972). *Dört arkadaş* (K. Akçalı, Çev.). İstanbul: Armağan.
- Grahame, K. (1986). *Söğüt ağaçlarında rüzgar* (L. Onat, Çev.). Ankara: İlk Kaynak.
- Grahame, K. (2011). *Söğütlerde rüzgar* (B. Adalı, Çev.). İstanbul: Yapı Kredi.
- Hodgson Burnett, F. (1911). *The secret garden*. Erişim adresi <http://www.feedbooks.com/book/6578/the-secret-garden>.
- Hodgson Burnett, F. (1944). *Esrarlı bahçe* (N. Milâr, Çev.). İstanbul: Ahmet Halit Kitabevi.
- Hodgson Burnett, F. (1969). *Esrarlı bahçe* (N. Yalaza Taluy, Çev.). İstanbul: Varlık.
- Hodgson Burnett, F. (1978). *Gizli bahçe* (G. Suveren, Çev.). Altın.
- Hodgson Burnett, F. (1991). *Gizli bahçe* (İ. Eti, Çev.). İstanbul: Engin.
- Hodgson Burnett, F. (2011). *Gizli bahçe* (D. Denizci, Çev.). İstanbul: Can.
- Kipling, R. (1894). *The jungle book*. Erişim adresi freekidsbooks.org/download/219.
- Kipling, R. (1936). *Cengel kitabı* (N. Artam, Çev.). Ankara: Ulus Gazetesi.
- Kipling, R. (1954). *Kurt çocuk* (N. Yalaza Taluy, Çev.). İstanbul: Doğan Kardeş.
- Kipling, R. (1965). *Yavru kurt* (G. Tunara, Çev.). İstanbul: Varlık.
- Kipling, R. (1973). *Orman masalı* (K. Akçalı, Çev.). İstanbul: Armağan.
- Kipling, R. (1995). *Orman çocuğu* (A. Kanar, Çev.). İstanbul: Morpa.
- Kipling, R. (2009). *Cengel kitabı* (K. Mengütürk, Çev.). İstanbul: Yapı Kredi.
- Kipling, R. (1897). *Captains courageous*. Erişim adresi <http://www.feedbooks.com/book/3584/captains-courageous>.
- Kipling, R. (1964). *Korkusuz kaptanlar* (G. Sayar, Çev.). Ak.
- Kipling, R. (1976). *Korkusuz kaptanlar* (G. Suveren, Çev.). Altın.
- Kipling, R. (1997). *Korkusuz kaptanlar*. Ankara: Ünsal.
- Kipling, R. (2009). *Korkusuz kaptanlar*. İstanbul: Sentez.
- London, J. (1994) [1903]. *The call of the wild*. London: Penguin Popular Classics.
- London, J. (1935). *Vahşetin çağırışı*. İstanbul: Muallim Ahmet Halit Kütüphanesi.
- London, J. (1968). *Vahşetin çağırışı* (S. Çağan, Çev.). İstanbul: Kök.
- London, J. (1978). *Vahşetin çağırışı* (B. Taşan, Çev.). İstanbul: Ya-Ba.
- London, J. (1984). *Vahşetin çağırışı* (N. Öztan, Çev.). İstanbul: Serhat.
- London, J. (1996). *Vahşetin çağırışı* (M. Ergin, Çev.). İstanbul: Engin.
- London, J. (2009). *Vahşetin çağırışı* (L. Cinemre, Çev.). İstanbul: İş Bankası.
- Sewell, A. (1877). *Black Beauty*. Erişim adresi <http://pinkmonkey.com/dl/library1/digi105.pdf>.
- Sewell, A. (1965). *Siyah İnci* (A. Uğur ve E. Uğur, Çev.). İstanbul: İyiGün.
- Sewell, A. (1973). *Siyah İnci* (G. Suveren, Çev.). Altın Çocuk.
- Sewell, A. (1997). *Siyah İnci* (G. Çil, Çev.). İstanbul: Nurdan.
- Sewell, A. (2005). *Siyah İnci* (L. Öksüz, Çev.). İstanbul: Zambak.
- Steinbeck, J. (1976) [1933]. *The Red Pony*. London: Penguin Books.

- Steinbeck, J. (1953). *Al Midilli* (T. Taga, ev.). İstanbul: Varlık.
- Steinbeck, J. (1964). *Al Midilli* (Ö. Süsoy, ev.). Altın.
- Steinbeck, J. (1976). *Al Midilli* (S. Anlı, ev.). İstanbul: Armağan.
- Steinbeck, J. (1983). *Al Midilli* (B. Çorakçı, ev.). İstanbul: Bilgi.
- Steinbeck, J. (1995). *Al Midilli* (M. Harmancı, ev.). İstanbul: Görsel.
- Steinbeck, J. (2003). *Al Midilli* (Ş. Sabırlı, ev.). İstanbul: Remzi.
- Stevenson, R. L. (1883). *Treasure island*. Erişim adresi http://www.planetpublish.com/wp-content/uploads/2011/11/Treasure_Island_NT.pdf.
- Stevenson, R. L. (1939). *Define adası* (M. Nayir, Hulâsa eden). İstanbul: Kanaat.
- Stevenson, R. L. (1956). *Define adası* (N. Arıkan, ev.). İstanbul: Rafet Zaimler.
- Stevenson, R. L. (1961). *Define adası* (E. Uğur, ev.). İstanbul: İyiGün.
- Stevenson, R. L. (1970). *Define adası* (Ö. Süsoy, ev.). İstanbul: Armağan.
- Stevenson, R. L. (1983). *Define adası* (A. Göktürk, ev.). İstanbul: Can.
- Stevenson, R. L. (2008). *Define adası* (N. Elhüseyni, ev.). İstanbul: İş Bankası.